

Economie is geen kunst

Economen gaan door voor nogal kleurloze mensen. Het zijn saaie types met streepjespakken en donkerblauwe stropdassen die meer geïnteresseerd zijn in formules die maximeren onder randvoorwaarden dan in de mensen van vlees en bloed. En met een voorliefde voor cijfers, bergen cijfers. Sinds de crisis is er een nieuw archetype opgestaan: de dr Doom die prognoses doet van toekomstig verderf en ellende waar de klassieke economen Malthus en Marx optimisten bij lijken: massawerkloosheid, ineenstortende muntunies en de ondergang van het kapitalisme werden de afgelopen tijd met zekere gretigheid voorspeld. Economen zijn niet alleen droogstoppels maar bovendien zwartkijzers. De economie heeft er deels haar bijnaam als somberste wetenschap aan te danken.

De rondreizende expositie *Antidotes from the dismal science*, die kunstwerken omvat van twaalf economen uit vijf landen, waaronder William Baumol, Mark Eyskens en Jan Pen, is alleen al om die reden opmerkelijk. Het is nogal uitzonderlijk als economen niet alleen de rationele wereld bewonen, maar daarnaast ook als kunstenaar een eigen werkelijkheid als spiegel aan hun publiek voorhouden. Aan de ene kant staat de wetenschapper die exact, ondubbelzinnig en precies wil zijn. Aan de andere kant staat de meervoudige interpretatie en de doelbewuste dubbelzinnigheid die ieder goed kunstwerk kenmerkt. Er zijn er maar weinigen die de kloof tussen die twee werelden willen en kunnen overbruggen; er lijkt geen grotere tegenstelling denkbaar dan tussen kunst en economie.

Toch is er lange tijd binnen de economische professie wel aandacht besteed aan een ander soort kunst: die van de economiebeoefening. Daarmee werd de vaardigheid bedoeld waarmee economen theorieën op grond van condities van tijd en plaats selecteren om deze te gebruiken om beleidsmatige vraagstukken op te lossen. Het was een vaardigheid die noopte tot behendig laveren tussen de klippen van de normatieve en de positieve wetenschap. Een ambacht dat gedegen kennis vereiste van de economische geschiedenis en de geschiedenis van het economisch denken omdat alleen zo respect ontstond voor het inzicht dat economische theorieën niet zozeer juist of onjuist zijn, als wel relevant of irrelevant. Die kunst van de economiebeoefening heeft overigens veel herkenbare raakvlakken met de beoefening van de Kunsten: er is creativiteit vereist en men moet durven vertrouwen op intuïtie, er is de schoonheid van de oplossing, de

geconcentreerde energie van het vinden van die oplossing, de overtuigingskracht om die oplossing voor het voetlicht te brengen en de onomstreden waarde van het vakmanschap dat al deze aspecten omvat. Maar die kunst van economen is verloren gegaan, zo niet in de jaren negentig van de vorige eeuw (Van Bergeijk *et al.*, 1997; Colander, 2001) dan toch wel in de aanloop naar en tijdens de huidige economische crisis die daarmee niet alleen een crisis is van financiële waarde. Het is veeleer een crisis van de normen en waarden van de menswetenschap die economie *au fond* is. Het is misschien onredelijk om te zeggen dat de economische toppers gestreefd hebben naar het ontwikkelen van theorieën die niets met de werkelijkheid te maken willen hebben; het is echter alleszins redelijk om vast te stellen dat een wetenschap die onder het mom van het door een Nobelprijs afgezegende concept van theoretische risicospreiding, en de weg heeft voorbereid naar de risicoconcentratie in de praktijk van de grote depressie, dwingend behoefte heeft aan reflectie op de kern van haar denken en handelen.

De spiegel van het twaalfstal economen-kunstenaars toont een beeld van de economische wetenschap die verandert of zou moeten veranderen. Evenwicht, groei, waarde en overvloed blijken facetten te hebben die we niet herkennen of vergaten. De economie heeft zich losgezongen van de realiteit en zich te zeer laten leiden door de verlokking van een waarde zonder waarden, die uiteindelijk onbereikbaar is.

Komt de kunst van de economiebeoefening weer terug? Ik verwacht van wel: er zal een groter belang gehecht worden aan beleidsrelevantie en aan het vak van de macro-economie. De grote maatschappelijke vragen doen er weer toe.

LITERATUUR

Bergeijk, P.A.G. van, A.L. Bovenberg, E.E.C. van Damme en J. van Sinderen (1997) *Economic science: an art or an asset?* Rotterdam: OCFEB.

Colander, D. (2001) *The lost art of economics*. Cheltenham: Edward Elgar.

Antidotes from the dismal science is tot eind mei te zien in de Erasmus Galerie op het Woudestein-complex van de Erasmus Universiteit en reist daarna naar de Rijksuniversiteit Groningen.